

Komplex vizsga I.
Középkor
Írásbeli vizsga (beugró) anyaga

Térképes anyaghoz:

Történelmi világtlasz. (Kartográfia, Budapest, 1991) vonatkozó térképei.
Tájékozódáshoz még: Szántó Richárd (szerk.): *Középkori Egyetemes Történelem.*
Térképvázlatok gyűjteménye.

Fogalmak:

Az alábbi fogalmak értelmezését, ha szerepelnek az egyetemi tankönyv glosszáriumának fogalomlistájában (Klaniczay Gábor [szerk.], *Európa ezer éve. A középkor.* Budapest, 2004, II. kötet, 438–474. KRISTÓ Gyula: *Magyarország története 895–1301.* Budapest: Osiris, 1998; KRISTÓ Gyula – ENGEL Pál – KUBINYI András: *Magyarország története 1301–1526.* Budapest: Osiris, 1998), akkor annak alapján kell megadni. Ha nem, akkor a Korai Magyar Történelmi Lexikon, illetve a szigorlati olvasmányjegyzékben feltüntetett egyéb művek követendőek.

(*dólt:* egyetemes; *álló:* magyar; **vastag:** mindkét fogalomkörben meghatározandó)

<i>aratum</i>	<i>condottiere</i>	forint
árumegállító/lerakat jog	<i>contado</i>	főesperesség
<i>assise</i>	<i>conventualis</i>	<i>fraticelli</i>
<i>bailli és sénéchal</i>	<i>conversus</i>	garas
bán	<i>cortes</i>	<i>georgosz</i>
<i>ban, bannum,</i>	<i>Danegeld</i>	<i>ghibellin</i>
<i>bannus</i>	<i>Danelaw</i>	<i>gilde</i>
báró	<i>dauphin</i>	<i>goliard</i>
<i>baszileusz</i>	<i>Decretum</i>	<i>grangia</i>
<i>begina</i>	<i>Gratiani</i>	<i>guelf</i>
<i>beneficium</i>	dekrétum	hadiadó
<i>bogumil</i>	dénár	harmincad
<i>bojár</i>	<i>devotio moderna</i>	<i>bermandad</i>
<i>burgus</i>	<i>Dictatus papae</i>	<i>hidalgo</i>
<i>capitulare</i>	<i>Domesday Book</i>	<i>hide</i>
<i>Capitulare de villis</i>	<i>Donatio Constantini</i>	hiteleshely
<i>carruca</i>	<i>earl</i>	<i>homagium</i>
<i>chambre des comptes</i>	<i>Eigenkirche</i>	<i>homo ligius</i>
<i>chanson de geste</i>	ekealja	honor
<i>Charta caritatis</i>	erdőispánság	hospes
civitas	<i>États-Généraux</i>	<i>hospes</i>
<i>civitas</i>	<i>exarcha</i>	<i>idoneitas</i>
<i>Collectio Pseudo-</i>	<i>exchequer</i>	<i>immunitas</i>
<i>Isidoriana</i>	familiaritás	irtás
<i>colonus</i>	<i>felonia</i>	ispán
<i>common law</i>	<i>feudum</i>	janicsár
<i>communa</i>	<i>firenzei egyházunió</i>	
<i>compagnia</i>		

<i>jarl</i>	obszerváns ferences	<i>Siete Partidas</i>
jobbágy	országbíró	<i>signoria</i>
<i>kagán</i>	<i>Oxfordi</i>	<i>solidus</i>
kamara	<i>províziók</i> ősiség	<i>spirituálisok</i>
kamarahaszna	<i>pallium pataria</i>	<i>spolia</i>
kapitány	<i>Patrimonium Petri</i>	<i>studium generale</i>
<i>kathar</i>	<i>patrocinium</i>	<i>suburbium</i>
kilenced	<i>podestà</i>	<i>szicíliai vecsernye</i>
királyi vármegye	<i>polyptychon</i>	<i>szlachta</i>
koldulórend	<i>pomesztye</i>	szolgabíró
<i>konciliarizmus</i>	Porta	szpáhi
<i>konkviztádor</i>	portális adó	<i>sztatiota</i>
<i>kontor</i>	<i>portus</i>	<i>taifa</i>
<i>Legenda aurea</i>	<i>Poveszty vremennib</i>	<i>taille</i>
<i>Lex Salica</i>	<i>let</i>	tárnokmester
<i>licentiatus</i>	<i>precaria</i>	telek
liga	<i>prévôt</i>	<i>thema</i>
<i>Maghreb</i>	<i>Privilegium Ottonianum</i>	<i>thing</i>
<i>magister militum</i>	<i>pronoia</i>	<i>treuga Dei</i>
<i>Magna Carta</i>	<i>quodlibet</i>	Tripartitum
<i>majordomus</i>	<i>reconquista</i>	udvarnok
<i>manicheizmus</i>	<i>renovatio imperii</i>	új adomány
<i>mansus</i>	<i>Sachsenspiegel</i>	<i>Unam Sanctam</i>
<i>Mesta</i>	<i>scutagium</i>	urbura
mezőváros	<i>secessio</i>	vajda
<i>minorita</i>	<i>sejmik</i>	<i>választófejedelem</i>
monasztikus	<i>sénéchal (udvari)</i>	<i>valdens</i>
nádor	<i>septem artes liberales</i>	<i>varég</i>
nemes	<i>Septuaginta</i>	várnagy
nemesi vármegye	serviens	<i>vassus (vazallus)</i>
nemzetség	<i>sberiff</i>	
nyomásrendszer		
<i>vavassor</i>		

Személyek:

Egyetemes történelem

(középkor szellemi hagyatékát alapvetően meghatározó személyek)

Abélard	Beda	Domonkos, Szt.
Adalbert, Szt.	Bernát, Clairvaux-i Szt.	Eckhart mester
Ágoston, Szt.	Bonaventura, Szt.	Einhard
Albertus Magnus	Brigitta, Svédországi Szt.	Eleonóra, Aquitaniai
Albornoz bíboros	Cassiodorus	Erasmus, Rotterdami
Alcuin	Chaucer, Geoffrey	Ferenc, Assisi Szt.
Arnold, Bresciai	Chrétien de Troyes	Gerbert d'Aurillac
Averroes	(el) Cid Campeador	Gerson, Jean
Avicenna	Dante, Alighieri	Gottfried, Bouilloni

Henrik (Tengerész)
Hildegard von Bingen
Hincmar
Hugó, Szt.
Husz János
Jacobus de Voragine
Jan van Eyck
Jan van Ruysbroeck
John of Salisbury
John Wycliff
Katalin, Sienai Szt.
Klára, Assisi Szt.
Marco Polo

Marsilius, Páduai
Norbert, Szt.
Ockham, William
Odilo, Szt.
Oresme, Nicolas Pakhomiosz,
Szt.
Patrik, Szt.
Petrarca, Francesco
Petrus Lombardus
Piccolomini, Aeneas
Sylvius
René király
Robert de Sorbon

Savonarola, Girolamo
Sevillai Isidor
Simon de Montfort
(1265†)
Suger
Tamás, Aquinói Szt.
Tamás, Becket Szt.
Valdes
Villon, François
Walther von der
Vogelweide
Žižka, Jan

Magyar történelem

Az összes magyar uralkodó +

Aba nb. Amadé
Ajtony
Ákos mester
Ákos nb. István
Álmos herceg
Ampod fia Dénes
Anonymus
Asztrik érsek
Bakóc Tamás érsek
Bánk bán
Bátori István
Beatrix
Belos bán
Borisz herceg
Brandenburgi György
Brankovics György
Budai Nagy Antal
Corvin János
Csák Máté

Csák nb. Ugrin
Dózsa György
Druget Vilmos
Ernuszt János
Garai Miklós nádor (id.)
Gellért püspök
Gertrúd
Géza herceg
Giskra, Jan
Gizella
Gyöngyös Gergely
Gyula
Ianus Pannonius
Jób érsek
Kán László
Kézai Simon
Kinizsi Pál
Kotromanics István
Kőszegi Henrik

Küküllei János
Lackfi István
Laskai Osvát
Laszkarisz Mária
Lodomér érsek
Lokietek Erzsébet
Ozorai Pipo
Róbert érsek
Szalkai László érsek
Szapolyai Imre
Szapolyai János
Szécsényi Tamás
Szécsi Dénes érsek
Temesvári Pelbárt
Tolnai Máté apát
Turóci János
Újlaki Miklós
Vitéz János
Werbőci István

Szigorlati irodalomjegyzék
Középkori egyetemes történelem (732-1492)

Kötelező irodalom:

- BLOCH, Marc: *A feudális társadalom*. Budapest: Osiris, 2002.
- DUBY, Georges: *A katedrálisok kora*. Budapest: Gondolat, 1984.
- HUIZINGA, Johan: *A középkor alkonya. Az élet, a gondolkodás és a művészet formái Franciaországban és Németalföldön a XIV. és XV. században*. Budapest: Európa, 1979.
- KLANICZAY Gábor (szerk.): *Európa ezer éve: a középkor I-II*. Budapest: Osiris, 2004.
- LE GOFF, Jacques: *Az értelmiség a középkorban*. Magvető, Budapest: Osiris, 1979 és 2000.
- OSTROGORSKY, Georg: *A bizánci állam története*. Budapest: Osiris, 2001.
- PIRENNE, Henri: *A középkori gazdaság és társadalom története*. Budapest: Gondolat, 1983.
- SOUTHERN, Richard William: *A nyugati társadalom és az egyház a középkorban*. Budapest: Gondolat, 1987.

Ajánlott irodalom:

- ANGI János – BARTA János – BÁRÁNY Attila – OROSZ István – PAPP Imre – PÓSÁN László: *Európa az érett és kései középkorban (11-15.sz.)*. Debrecen: Multiplex Media-Debrecen U.P., 1999 és 2001.
- BARTHÉLÉMY, Dominique: A történeti gondolkodás visszafejlődése: az ezredik év körüli átalakulás teóriája. *Aetas* 1993/3, 166-173.
- BÁRÁNY Attila: *A normann bódítástól a Magna Cartáig, Anglia a Normannok és a Plantagenetek korában, Máriabesnyő-Gödöllő*: Attraktor, 2011.
- BENEVOLO, Leonardo: *A város Európa történetében*. Budapest: Atlantisz, 1994.
- BLOCH, Marc: *A gyógyító királyok. A királyi hatalom természetfeletti ereje Franciaországban és Angliában*. Budapest: Osiris, 2005.
- BRÉHIER, Louis: *Bizánc tündöklése és hanyatlása*. Budapest: Bizantinológiai Intézeti Alapítvány, 1997 és 1999.
- BRÉHIER, Louis: *A bizánci birodalom intézményei*. Budapest: Bizantinológiai Intézeti Alapítvány, 2003.
- BROWN, Peter: *A szentkultusz*. Budapest: Atlantisz, 1993.
- BRØNDSTED, Johannes: *A vikingek*. Budapest: Corvina, 1983.
- BURCKHARDT, Jacob: *A reneszánsz Itáliában*. Budapest: Képzőművészeti Alap, Bp., 1978.
- CANNING, Josph: *A középkori politikai gondolkodás története 300-1450*, Budapest: Osiris, Bp., 124-265.
- DELUMEAU, Jean: *Reneszánsz*. Budapest: Osiris, 1997.

- DUBY, Georges: *Emberék és struktúrák a középkorban*. Budapest, 1978.
- DUBY, Georges: *A nő a középkorban*. Budapest: Corvina, 2000.
- DUBY, Georges – DUBY, Andrée : *Jeanne d'Arc pereit*. Budapest, 1989
- DUBY, Georges (szerk.): *Franciaország története, I. kötet: A kezdetektől a Bourbon-restaurációig*. Budapest: Osiris, 2005.
- ENDREI Walter: Középkori munkamódszerek kialakulásának történetéhez. *Századok* 1957, 124–144.
- FONT Márta: *Oroszország, Ukrajna, Rusz*. Pécs, 1996.
- GALAMB György: Korszakolás és narratívák. A középkor esete. *Aetas* 2010/4, 81–88.
- GÁLFFY László: Anjou és grófjai. Politikai területformálódás útjai és sajátosságai Franciaországban 9-13. század, L'Harmattan, Budapest, 2021.
- GERICS József: *A korai rendiség Európában és Magyarországon*. Budapest, 1987, 11–213.
- GILSON, Étienne: *A középkori filozófia szelleme*. Budapest: Paulus Hungarus – Kairosz, 2000.
- GINZBURG, Carlo: *Éjszakai történet. A boszorkányszombat megfejtése*, Budapest: Európa, 2003.
- HUNYADI, Zsolt: *A kereszties háborúk világa*, Debrecen: TKK, 2011.
- KATUS László: *A középkor története*. Budapest: Pannonica-Rubicon, 2000.
- KÁDÁR Zoltán: *Bizánci művészet*. Budapest: Corvina, 1987.
- KLANICZAY Gábor: *Az uralkodók szentsége a középkorban*. Budapest: Balassi, 2000.
- LE GOFF, Jacques: *Assisi Szent Ferenc*. Budapest: Európa, 2002.
- LE ROY LADURIE, Emanuel : *Montaillou. Egy okszitian falu életrajza*. Budapest, 1997.
- MAROSI Ernő: *A középkor művészete I–II*. Budapest: Corvina, 1996–1997.
- NOVÁK Veronika: *Hírek, hatalom, Társadalom. Információáramlás Párizsban a középkor végén*. Budapest: Gondolat. 2007.
- PAPADAKIS, Aristeides – MEYENDORFF, John: *A keresztény Kelet és a pápaság felemelkedése*. Budapest: Bizantinológiai Intézeti Alapítvány, 2002.
- PAPP Imre: *Nagy Károly és kora*. Debrecen: Csokonai, 1997.
- PÓSÁN László: *Németország a középkorban*. Debrecen: Multiplex Média – Debrecen UP, 2003.
- POUNDS, Norman: *Európa történeti földrajza*, Budapest: Osiris, 1997. (vonatkozó részek) RICHÉ, Pierre: *II. Szilveszter, az ezredik év pápája*. Budapest: Balassi, 1999.
- RUNCIMAN, Steven: *A kereszties hadjáratok története*. Budapest: Osiris, 1999.
- RUNCIMAN, Steven: *Szicíliai vecsernye*. Budapest: Balassi, 1999.
- SCHREINER, Peter: *Bizánc*. Budapest: Bizantinológiai Intézeti Alapítvány, 2002.
- SIGAL, Pierre A.: *Isten vándorai. Középkori zarándoklatok és zarándokok*. Budapest: Gondolat, 1989.
- SHAHAR, Shulamith: *Gyermekek a középkorban*. Budapest: Osiris, 2000.
- SZABICS Imre: *A trubadúrok költészete*. Budapest: Balassi, 1995.

SZÁNTÓ Richárd: *Anglia társadalmi és politikai struktúrái (11-15. század)*, Szeged, 2004.

SZ. JÓNÁS Ilona: *Árpád-házi Szent Erzsébet*. Budapest: Akadémiai, 1986.

SZŰCS Jenő: *Vázlat Európa három történeti régiójáról*. Budapest: Magvető, 1983.

Középkori magyar történelem (895–1526)

Kézikönyvek:

Erdély rövid története. Szerk. KÖPECZI Béla. Budapest: Akadémiai, 1989. 101–331.

KRISTÓ Gyula: *Magyarország története 895–1301*. Budapest: Osiris, 1998.

KRISTÓ Gyula – ENGEL Pál – KUBINYI András: *Magyarország története 1301–1526*. Budapest: Osiris, 1998.

Kötelező:

ENGEL Pál: *Honor, vár, ispánság. Válogatott tanulmányok*. Budapest: Osiris, 2003.

FÜGEDI Erik: *Ispánok, bárók, kiskirályok*. Budapest: Magvető, 1986.

Gazdaság és gazdálkodás a középkori Magyarországon. (Gazdaságtörténet, anyagi kultúra, régészet). Szerk. KUBINYI András – LASZLOVSZKY József – SZABÓ Péter. Budapest, Martin Opitz, 2008.

GYÖRFFY György: *István király és műve*. Budapest: Gondolat, 1977.

KRISTÓ Gyula: *A vármegyék kialakulása Magyarországon*. Budapest: Magvető, 1988.

KUBINYI András: *Mátyás király*. Budapest: Vince, 2001.

MÁLYUSZ Elemér: *Zsigmond király uralma Magyarországon*. Budapest: Gondolat, 1984.

SZŰCS Jenő: *Az utolsó Árpádok*. Budapest: Osiris, 1993.

ZSOLDOS Attila: *Az Árpádok és alattvalóik*. Debrecen: Csokonai, 1997.

Ajánlott irodalom:

F. ROMHÁNYI Beatrix: *A lelkiek a földiek nélkül nem tarthatók fenn. Pálos gazdálkodás a középkori Magyarországon*. Budapest: Gondolat, 2009.

F. ROMHÁNYI Beatrix: *Kolostorok és társaskáptalanok a középkori Magyarországon*. Budapest: Pytheas, 2000. (ismerni)

FÜGEDI Erik: *Az Elefánthyak. A középkori nemes és klánja*. Budapest: Osiris, 1999.

FÜGEDI Erik: *Kolduló barátok, polgárok, nemesek*. Budapest: Magvető, 1981.

Habsburg Mária, Mohács özvegye. Kiállítási katalógus. Szerk. RÉTHELYI Orsolya et al. Budapest: BTM, 2003.

Honoris causa. Tanulmányok Engel Pál tiszteletére. Szerk. NEUMANN Tibor – RÁCZ György. Budapest–Piliscsaba, 2009.

- Hunyadi Mátyás, a király. Hagyomány és megújulás a királyi udvarban, 1458–1490.* Kiállítási katalógus. Szerk. FARBAKY Péter et al. Budapest: BTM, 2008.
- KUBINYI András: *Nándorfehérvártól Mohácsig: a Mátyás- és Jagelló-kor hadtörténete.* Budapest: HIM, 2007.
- KUBINYI András: *Tanulmányok Budapest középkori történetéről I–II.* Budapest: BFL, 2009.
- KUBINYI András: *Városfejlődés és vásárhálózat a középkori Alföldön és az Alföld szélén.* Szeged: Csongrád Megyei Levéltár, 2000.
- MÁLYUSZ Elemér: *Egyházi társadalom a középkori Magyarországon.* Budapest: Akadémiai: 1977 (reprint: 2007)
- Mons Sacer.* Kiállítási katalógus. Szerk. TAKÁCS Imre et al. Pannonhalma, 1996.
- NEUMANN Tibor: Békekötés Pozsonyban – országgyűlés Budán. A Jagelló-Habsburg kapcsolatok egy fejezete (1490–1492). (Első közlemény) *Századok* 144 (2010) 335–372. (Második közlemény) *Századok* 145 (2011) 293–347.
- Paradisum plantavit.* Szerk. TAKÁCS Imre. Kiállítási katalógus. Pannonhalma, 2000.
- Sigismundus Rex et Imperator.* Szerk. TAKÁCS Imre et al. Kiállítási katalógus. Budapest: Szépművészeti Múzeum, 2003.
- SZENDE Katalin: *Otthon a városban. Társadalom és anyagi kultúra a középkori Sopronban, Pozsonyban és Eperjesen.* Budapest: MTA TTI, 2004.
- Tatárjárás.* Szerk. NAGY Balázs. Budapest: Osiris, 2003.
- VÉGH András: *Buda város középkori helyrajza I–II* (ismerni). Budapest: BTM, 2006–2008.
- VESZPRÉMY László: *Az Árpád- és Anjou-kor csatái, hadjáratai.* Budapest: Zrínyi, 2008.
- VESZPRÉMY László: *Lovagvilág Magyarországon. Lovagok, keresztések, hadmérnökök a középkori Magyarországon.* Budapest: Argumentum, 2008.
- ZSOLDOS Attila: *Az Árpádok és asszonyaik.* Budapest: MTA TTI, 2005.